

OPS

tuki 2016

OPStuki 2016 – Paikallisen opetussuunnitelmaprosessin tukikoulutus

Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulu

Ulla Ilomäki-Keisala

ulla.ilomaki-keisala@helsinki.fi

+358401898959

Hyvinvoiva koulu – Perusteista paikalliseksi opetussuunnitelmaksi

eNorssin OPStuki 2016 -suunnitteluryhmä:

Ulla Ilomäki-Keisala

Mervi Kemppainen

Merja Kuosmanen

Annika Lassus

Sari Muhonen

Tuija Saarivirta

TERVETULOA OPStuki 2016 –TYÖPAJAAN 3!

AAMUKAHVIPORINAT

1. Miten kuntasi ja koulusi ops-työ on edennyt?
2. Missä vaiheessa kuntasi ja koulusi ops-työ on nyt?
3. Mitkä asiat pohdituttavat seutukuntasi, kuntasi ja koulusi ops-työryhmissä?
4. Mitä olette keskustelleet arvioinnista omassa kunnassasi tai koulussasi?

TYÖPAJAN 3 TAVOITTEET

Hyvinvoiva koulu - uusi monialainen oppiminen

- Jatketaan paikallisen tason yhteistyötä ja vahvistetaan opetussuunnitelman tietoperustaa ja osaamista.
- Perehdytään Opetushallituksen esiopetuksen opetussuunnitelman 2014 lukuun 4.2. ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 lukuun 6.
- Pohditaan, mitä on oppimisen, työskentelyn ja käyttäytymisen monipuolinen arviointi ja miten näitä dokumentoidaan.
- Keskustellaan nykykoulun arviointikulttuurista ja eri oppiaineiden oppimisen arvioinnista sekä siitä, miten niitä tulisi kehittää.
- Tehdään paikallista ops-työtä näkyväksi.
- Suunnitellaan, miten paikallisesti päätettävät asiat toteutetaan käytännössä.

TYÖPAJAN 3 SISÄLLÖT

Hyvinvoiva koulu – oppimista ja oppivaa yhteisöä edistävä arviointikulttuuri

- Monipuolinen arviointi osana opiskelua ja oppimista
- Arviointi osallistavana prosessina
- Arviointi opintojen aikana ja päättöarviointi
- Oppimisen, työskentelyn ja käyttäytymisen arviointi
- Oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien arviointi
- Oppiva, kehittyvä koulu – koulun itsearviointi
- Paikalliset ops-prosessit näkyviksi

OPStuki 2016 -TYÖPAJA 3

Ohjelma:

8:45–9:15	Aamukahvit ja tervetuloilto
9:15–9:45	Työpajan 3 tavoitteet, sisällöt, ennakkotehtävät ja ”to do” -lista
9:45–10:45	Monipuolinen kehittävä arviointi esi- ja perusopetuksessa – OPS 2016
10:45–12:00	Oppimisen arviointi, monipuoliset arviointitavat ja -käytänteet sekä arvioinnin dokumentointi
12:00–13:00	Lounas (<i>omakustanteinen</i>)
13:00–14:45	Monipuolinen arviointi esikoulussa ja perusasteella eri oppiaineissa*
14:45–15:00	Palaute OPStuki 2016 –työpajasta 3
15:00–15:15	LOPStuki 2016 -tukikoulutuksesta
15:15	Tilaisuus päättyy

*) Kahvitauko noin klo 14

Today'smeet.com/

- Avaa selain.
- **today'smeet.com/OPStuki2016**
- Kirjoita nimesi tai lempinimesi.
  - > **Join**
- Kirjoita viestisi (esim. ajatus, idea, kommentti, kysymys tms.)
  - > **Say**

ENNAKKOTEHTÄVÄT TYÖPAJAAN 3

1. **Mitä** muutan omassa työssäni OPStuki 2016 - työpajan 2 jälkeen? **Miten** saan muutoksen aikaiseksi?
2. **Miten** monialaiset oppimiskokonaisuudet suunnitellaan ja toteutetaan kunnassamme/koulussamme?
3. **Miten** oppiainekohtaista ops-työtä tehdään kunnassamme / koulussamme?
4. **Tuo** mukanasasi työpajaan 3 jokin hyväksi koettu arviointikäytäntö. Valmistaudu kertomaan siitä muille.

”Tuo ja vie!”

TO DO -lista

To do -lista (vrt. paikallisen tason kysymykset)

- *Keskustellaan ja kirjataan koulun arviointikulttuurin periaatteet*
- *Tarkistetaan ja kirjataan itsearviointiin periaatteet*
- *Tarkistetaan ja kirjataan vertaisarviointiin periaatteet*
- *Päivitetään lukuvuositodistus, välitodistus, erotodistus ja päättötodistus (esim. ue/et, yhteiskuntaoppi)*
- *Suunnitellaan, miten järjestetään opettajien kouluttaminen.*
- *jne.*

LÄMMITTELYÄ!

1. Miten annat lapsille tai oppilaille kannustavaa palautetta oppimisesta, käyttäytymisestä ja työskentelystä päivittäin?
2. Miten dokumentoit oppimisen, käyttäytymisen tai työskentelyn arviointia?
3. Miten välität tietoa oppimisesta, käyttäytymisestä ja työskentelystä oppilaan huoltajille?
4. Miten suunnittelet oppilaan arviointia?
5. Kuvaile lyhyesti viime lukuvuoden ajalta oppilasarviointin tapaus, jossa katsot toimineesi erityisen onnistuneesti.

KOHTI UUTTA ARVIOINTIA...

1. Lapsille tai oppilaille annetaan kannustavaa, oppimista edistävää palautetta päivittäin.
2. Oppimista, käyttäytymistä ja työskentelyä arvioidaan monipuolisesti sekä arviointia dokumentoidaan monipuolisesti.
3. Oppimisesta, käyttäytymisestä ja työskentelystä annetaan tietoa oppilaalle ja oppilaan huoltajille.
4. Oppimisen arviointia suunnitellaan oppivassa yhteisössä yhdessä ja yksin.
5. Arvioinnissa huomioidaan aina oppilaan edistyminen, asetetut tavoitteet ja arvioinnissa käytetään arviointikriteereitä (6. ja 7. luokan nivelkohta ja päättöarviointi).
6. Oppimisen arvioinnin onnistuneita kokemuksia kannattaa jakaa eri keinoin kaikille opettajille.

MITEN OPPIMISEN ARVIOINTI MUUTTUU?

Mikä muuttuu?

Miten muuttuu?

Miksi muuttuu?

Mihin suuntaan koulumme
arviointikulttuurin on muututtava?

KAIKKEA ARVIOINTIA OHJAA

- Arvoperusta (ks. OPS2016, paikallinen ops)
- Koulun arvot
- Koulun toimintakulttuuri, jonka yhtenä osa-alueena on koulun arviointikulttuuri
- Uusi oppimiskäsitys
- Laaja-alainen osaaminen
- Tavoitteet
- Arviointikriteerit

TOIMINTAKULTTUURI

IRMELI HALINEN, OPETUSHALLITUS

OPPIMISKÄSITYS

Oppilas on **aktiivinen toimija**, joka oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa.

Myönteiset tunnekokemukset, ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.

Oppiminen tapahtuu **vuorovaikutuksessa** toisten oppilaiden, aikuisten ja eri yhteisöjen kanssa

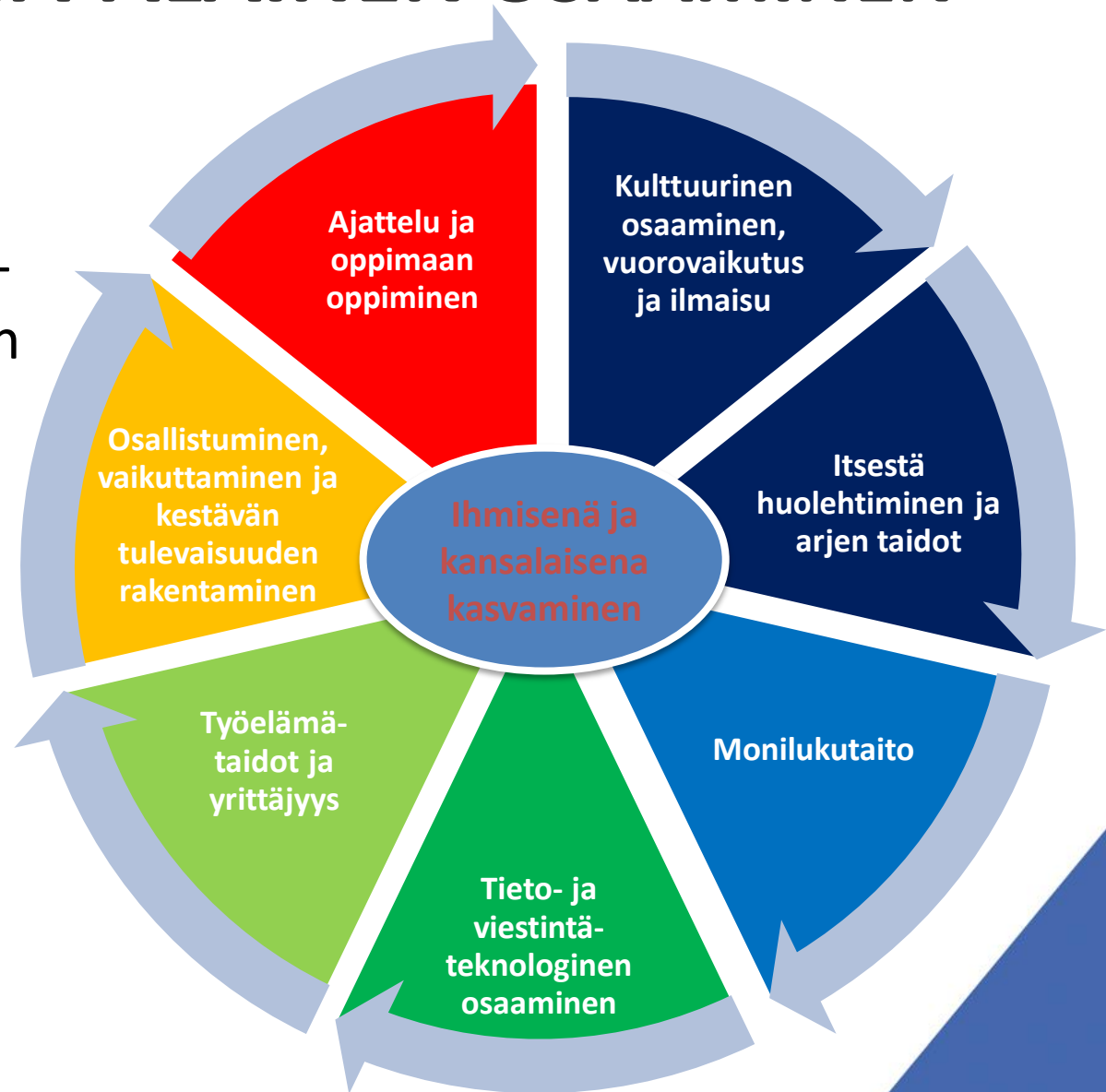
Oppiminen on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua ja näiden **prosessien monipuolista arvioimista**

Koska oppilaan minäkuva ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita oppilas asettaa toiminnalleen, **oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ohjaus** on erittäin tärkeää

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

Perusopetuksen
tavoitteet ja laaja-
alainen osaaminen

- tiedot
- taidot
- arvot
- asenteet
- tahto

MITEN OPPIMISEN ARVIOINTIA TEHDÄÄN TÄSTÄ ETEENPÄIN?

Mikä muuttuu?

Ja miksi?

Oppilasarvioinnista oppimisen arviointiin

- Tavoitteena oppimista edistävä arviointikulttuuri ja monipuoliset arviointikäytännöt
- **Oppimista edistävä arviointikulttuuri**
  - Miten perusteissa määritellään?
  - Entä kunnan ja koulun tasolla?
- **Monipuolinen arviointi ja arviointikäytännöt**
  - Mitä?
  - Miten arvioidaan?
  - Miten arviointikäytännöt muutetaan?

Tavoitteista ja arviointiprosessista

- Tavoitteet
- Yhteinen tavoitetietoisuus
- Oppilaat mukana tavoitteiden asettelussa
- Arviointikriteerit
- Arviointi on läsnä koko oppimisprosessin ajan
- Prosessiarviointi
- Oppilas mukana myös oppimistulosten arvioinnissa
- Oppimaan oppimisen arviointi
- Metakognitio
- Arvioinnin dokumentointi
  - > Tarkoituksenmukaisuus: ”oppilaiden edellytysten ja ikäkauden mukaisesti”

Arvioinnin kohteet samat

1. Oppiminen
2. Työskentely
3. Käyttäytyminen

> Kohteissa ei muutoksia > painotus prosessissa!

Oppimista ohjaava palaute

- Palautteen antaminen – ohjaava palaute oppilaalle ja huoltajalle
- Yhteistyö eri osapuolten kanssa
- Oppimisen edistyminen
- Siirtymävaiheet tärkeitä
- Erityisesti nivelkohdat esiopetuksesta perusopetukseen, toiselta vuosiluokalta kolmannelle, kuudennelta vuosiluokalta seitsemännelle ja ennen päättöarviointia
- Itsearviointi
- Vertaisarviointi (pari- ja ryhmäarviointit)

Kohti kehittävää ja monipuolista arviointia

- Diagnostinen arviointi
  - **Formatiivinen arviointi**
  - Summatiivinen arviointi
-
- Miten kehitämme arviointikäytänteitä ja –tapoja?
  - Miten kehitämme erityisesti formatiivista arviointia?

Arvioinnin yhtenäisyys

- OPS 2016: ”Kouluissa kehitetään arviointikulttuuria, jonka keskeisiä piirteitä ovat... ”(ks. 6.1. Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri)
- Kunnan eri koulujen yhtenäinen arviointikulttuuri
- Yhtenäisyys esiopetuksessa ja perusopetuksessa sekä esiopetuksesta perusopetuksen yhdeksännelle vuosiluokalle saakka

Opettajan itsearviointi

- Itsearviointi opettajan oman työn kehittämisen välineenä (esimerkki)

Tiedosto Muokkaa Näytä Sivuhistoria Kirjanmerkit Työkalut Ohje

Sähköposti - Vaahtokari, A... x Helsingin yliopiston Viikin... x Postilaatikko (2) - arto.vaa... x kielitoimisto - Google-haku x Ajatusviiva: rajakohdat ja o... x Wilma x +

https://wilma.edu.hel.fi/feedback/editor/1946 Haku

Sähköposti Wilma Yy kaa koo Koulun ops Blogi 5a Facebook E-lomake - OSALLISTU... E-lomake - HY.n VIII... QR Code Sähköposti

W I L M A Svenska English

Pikaviestit Ryhvät Kokeet Tulosteet Kyselyt Tiedotteet Opetussuunnitelma Opiskelijat Opettajat Henkilökunta Vuosisuunnittelu Lomakkeet Ilmoitusasetukset Lisää

Selite Väliotsikko Sarakeotsikot Monivalinta Pudotusvalikko Valinnat Tekstikenttä

Asetukset Tallenna kyselypohja Sulje tallentamatta

LUKUVUODEN 2014-2015 PALAUTE

Tämän kyselyn tavoitteena on kerätä palautetta lukuvuoden 2014-15 koulutyöstä Viikin normaalikoulun 4a-luokassa. Kaikki vastaukset saapuvat nimettöminä, eikä vastaajan tunnistaminen jälkikäteen ole mahdollista. Vastaukset tulevat vain luokan omalle opettajalle. Koulunpitoon liittyvissä kysymyksissä tarkoitetaan vain luokan oman opettajan antamaa opetusta. [Muokkaa](#)

Oppilaan kokemuksia [Muokkaa](#)

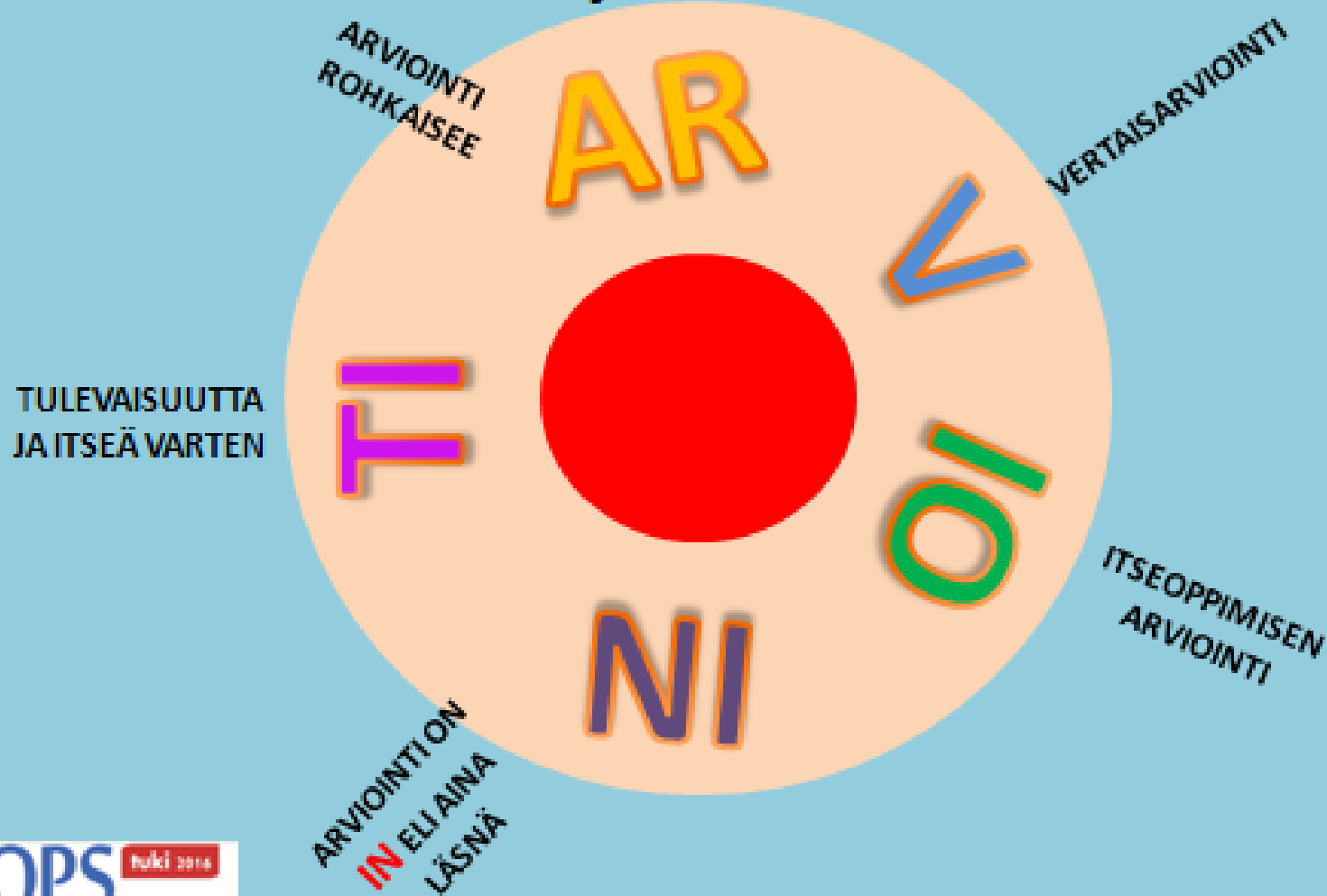
Kuinka samaa mieltä olet väittämän kanssa? [Muokkaa](#)

täysin eri mieltä	melko paljon eri mieltä	jonkin verran eri mieltä	jonkin verran samaa mieltä	melko paljon samaa mieltä	täysin samaa mieltä
-------------------	-------------------------	--------------------------	----------------------------	---------------------------	---------------------

12:54 3.9.2015

Arto Vaahtokari, Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulu

Kaikkeen suunnitteluun on liityttävä aina arviointi, seuranta ja kehittäminen

MITEN?

[http://prezi.com/qhyfbidp1b20/?utm_campaign=share
&utm_medium=copy&rc=ex0share](http://prezi.com/qhyfbidp1b20/?utm_campaign=share&utm_medium=copy&rc=ex0share)

Tuija Saarivirta, Rauman normaalikoulu

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet: luku 4.2. Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena

Opetushallituksen
esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet
22.12.2014

Arvioinnin tehtävät

Arvioinnin tehtävät esiopetuksessa:

- 1. sen avulla suunnitellaan ja kehitetään opetusta sekä**
- 2. tuetaan kunkin lapsen hyvinvointia, kasvua ja oppimista.**

Arviointi on havainnoinnin, dokumentoinnin, arviointipäätelmien ja palautteen muodostama kokonaisuus, johon osallistuvat opettajien lisäksi muu esiopetuksen henkilöstö sekä lapset ja huoltajat.

Mitä seurataan? Mitä dokumentoidaan?

- Opettaja seuraa kunkin lapsen kehittymistä ja oppimista esiopetuksen aikana.
- Seurannan kohteena ovat lasten **työskentely, käyttäytyminen ja heidän oppimisensa edistyminen eri tiedon- ja taidonaloilla.**
- Seuranta perustuu **jatkuvaan havainnointiin sekä monipuoliseen dokumentointiin.**
- Lasten tekemät **työt ja omat kokemukset** ovat osa dokumentointia ja arviointia.
- Myös **huoltajan havainnot** lapsensa oppimisesta ja hyvinvoinnista ovat tärkeitä.
- Kootun seurantatiedon ja siitä johdettujen arviointipäätelmien pohjalta **opettaja suuntaa** opetusta ja oppimisympäristöjä sekä lasten mahdollisesti saamaa tukea.

Palautteen antamisesta

- Opettaja ja lasta ohjaava muu henkilöstö antavat lapsille päivittäin rohkaisevaa ja kannustavaa palautetta lapsen vahvuuksista ja kehittämisaalueista.
- **Koottua dokumentointia** käytetään niin, että kukin lapsi voi havainta edistymistään.
- On tärkeää, että **huoltajat saavat usein palautetta** lapsensa työskentelystä, käyttäytymisestä ja oppimisen edistymisestä, jotta he voivat osaltaan tukea lastaan.

Itsearviointista esiopetuksessa

- **Kehitetään** lasten **edellytyksiä itsearviointiin**.
- Lapsia **rohkaistaan kuvaamaan**, mistä he esiopetuksessa pitävät, missä he ovat omasta mielestään onnistuneet ja mitä he haluaisivat opetella jatkossa.
- Opettaja **ohjaa** lapsia **myös pohtimaan** yhteisten tehtävien onnistumista.
- **Lasten oppimisen polun aikana vähitellen kehittyvä itsearviointitaito on osa oppimisen taitoja.**

Siirtymävaiheessa toimiminen

- On tärkeää, että **tarpeelliset tiedot kunkin lapsen esiopetuksen aikaisesta työskentelystä sekä kasvun ja oppimisen etenemisestä ovat opettajan käytettävissä lapsen siirtyessä ensimmäiselle luokalle**. Tämä varmistetaan esiopetuksen ja koulun henkilöstön sekä huoltajien ja lasten **yhteistyöllä**.
- **Tietojen siirtämisessä** voidaan hyödyntää esiopetuksen aikana koottuja kunkin **lapsen etenemistä kuvaavia dokumentteja sekä lapselle mahdollisesti laadittua oppimissuunnitelmaa tai HOJKS:a**.
- Opetuksen järjestäjä vastaa toimivien siirtymävaiheen käytäntöjen luomisesta.

Opetushenkilöstön itsearviointi

- **Opetushenkilöstön tavoitteellinen itsearviointi** on esiopetuksen laadun ylläpitämisen ja kehittämisen ehto.
- Opettajat käyttävät lasten kasvun ja oppimisen seurannasta saamaansa **arviointitietoa ja dokumentaatiota pedagogisessa suunnittelussa ja opetuksen uudelleen suuntaamisessa.**
- Lapsilta ja huoltajilta **saatu palaute** otetaan huomioon toiminnan kehittämisessä.

Esiopetuksen osallistumistodistus

- Lapsille annetaan **lukuvuoden päätteeksi** esiopetuksen osallistumistodistus.
- **Todistukseen merkitään:**
  - todistuksen, opetuksen järjestäjän, koulu/päiväkodin ja lapsen nimi
  - lapsen henkilötunnus
  - todistuksen antamispäivä
  - Todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.
- Todistus **voi sisältää** yleiskuvauksen toteutuneesta esiopetuksesta.
- Todistukseen **ei merkitä** lapsen persoonaan, oppimisen etenemiseen tai lapsen toimintaan liittyviä kuvauksia.

Paikallisesti päätettävät asiat luku 4

Arviointi opetuksen ja oppimisen tukena

Paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennetaan perusteissa kuvattuja **esiopetuksen arvioinnin periaatteita ja käytäntöjä**.

Lisäksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan,

- miten arviointia koskevan **tiedon siirron käytännöt** toteutetaan lapsen siirtyessä perusopetukseen tai lapsen vaihtaessa esiopetuspaikkaa
- miten henkilöstön **itsearviointiin perustuvia tietoja** sekä lapsilta ja huoltajilta saatua **palautetta** käytetään esiopetuksen **laadun ylläpitämisessä ja kehittämisessä**.
- millaista **osallistumistodistusta** käytetään.

Paikallisesti päätettävät asiat luku 1

Paikallista opetussuunnitelmaa valmisteltaessa opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa,

- miten esiopetuksen henkilöstö, lapset ja huoltajat osallistuvat opetussuunnitelman laatimiseen, arviointiin ja kehittämiseen.
- miten opetussuunnitelma laaditaan, miten sen toteutumista arvioidaan ja miten sitä kehitetään.
- Jne. Katso luku 1.3. Paikallisen opetussuunnitelman laatiminen ja keskeiset ratkaisut

Paikallisesti päätettävät asiat luku 2

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan

- -- laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ja niihin mahdollisesti liittyvät paikalliset painotukset sekä ne toimenpiteet, joiden avulla tavoitteiden toteutumista arvioidaan ja kehitetään.
- Jne.
- Katso luku 2.6. Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallisesti päätettävät asiat luku 3

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan

- Esiopetuksen toimintakulttuurin kehittämisen tavoitteet ja arvioinnin käytännöt
- Esiopetuksessa käytettävät oppimisympäristöt sekä niiden arviointiin liittyvät käytännöt
- Yhteistyön tavoitteet ja käytännöt esiopetuksen toteuttamisessa, huoltajien kanssa sekä siirtymävaiheissa
- Yhteistyön eri osa-alueiden arvioinnin käytännöt
- Jne.
- Katso luku 3.4. Paikallisesti päätettävät asiat

Paikallisesti päätettävät asiat luku 5

Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään ja kuvataan tuen järjestämisen käytännöt mahdollisimman konkreettisesti opetuksen järjestäjän määrittämällä tavalla. Opetussuunnitelmassa voidaan käyttää perusteiden tekstiä soveltuvin osin.

Paikallisessa opetussuunnitelmassa kuvataan:

- Kasvun ja oppimisen tuen järjestäminen
- Yleinen tuki
- Tehostettu tuki
- Erityinen tuki
- Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

Paikallisessa opetussuunnitelmassa määritellään tulkitsemis- ja avustajapalveluihin sekä muihin opetuspalveluihin ja erityisiin apuvälineisiin liittyvät hallinnolliset käytänteet ja päätöksenteko opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla.

- Jne. Katso luku 5.7. Paikallisesti päätettävät asiat

Muista myös nämä!

- Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään esiopetuksen kasvatus- ja opetustyön, oppilashuollon, huoltajien ja esiopetuksen yhteistyön sekä esiopetuksen muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta esiopetuksen kansallisten perusteiden pohjalta.
- Opetuksen järjestäjä ottaa huomioon paikalliset erityispiirteet, lasten tarpeet sekä esiopetusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset opetussuunnitelmaa laatiessaan.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet: luku 6 Oppimisen arviointi

Opetushallituksen perusopetuksen
opetussuunnitelman perusteet

22.12.2014

Luku 6 Oppimisen arviointi

Luku 6 Oppimisen arviointi

6.1 Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri

6.2 Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet

6.3 Arvioinnin kohteet

6.4 Opintojen aikainen arviointi

6.4.1 Arviointi lukuvuoden aikana

6.4.2 Arviointi lukuvuoden päättyessä

6.4.3 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

6.4.4 Arviointi nivelkohdissa

6.5 Perusopetuksen päättöarviointi

6.5.1 Päättöarvosanan muodostaminen

6.5.2 Johonkin oppiaineeseen tai erityiseen tehtävään painottuva opetus ja päättöarviointi

6.6 Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät

6.7. Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

6.8 Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 22122014

ks. oikaisuja määräykseen 20032015

Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri (1)

- **Arvioinnin tehtävänä on**
  - ohjata ja kannustaa opiskelua sekä
  - kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin.
- **Oppilaan oppimista, työskentelyä ja käyttäytymistä tulee arvioida monipuolisesti.**
- **Painopiste on oppimista edistävässä arvioinnissa.**
- **Monipuolinen arviointi ja siihen perustuvan ohjaavan palautteen antaminen** ovat opettajan keskeisiä pedagogisia keinoja oppilaiden koko kehityksen ja oppimisen tukemiseen.

Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri (2)

Kouluissa kehitetään arviointikulttuuria, jonka keskeisiä piirteitä ovat:

- rohkaiseva ja yrittämään kannustava ilmapiiri
- oppilaiden osallisuutta edistävä, keskusteleva ja vuorovaikutteinen toimintatapa
- oppilaan tukeminen oman oppimisprosessinsa ymmärtämisessä sekä oppilaan edistymisen näkyväksi tekeminen koko oppimisprosessin ajan
- arvioinnin oikeudenmukaisuus ja eettisyys
- arvioinnin monipuolisuus
- arvioinnin avulla saadun tiedon hyödyntäminen opetuksen ja muun koulutyön suunnittelussa

Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri (3)

- Suurin osa arvioinnista on opettajien ja oppilaiden välistä **vuorovaikutusta**.
- Oppilaat saavat alusta lähtien oppimista ohjaavaa ja kannustavaa **palautetta sekä tietoa** edistymisestään ja osaamisestaan.
- Oppilaita ohjataan havainnoimaan omaa ja yhteistä työskentelyä ja antamaan **rakentavaa palautetta toisilleen ja opettajille**. Tämä luo edellytyksiä oppilaiden **itsearviointin ja vertaisarviointin** taitojen kehittymiselle perusopetuksen aikana.
- **Yhteistyö kotien kanssa** on osa hyvää arviointikulttuuria: tietoa huoltajille koulutyön tavoitteista, koulun arviointikäytännöistä, oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä, arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta arviointiin, oppilaan tuen tarpeista.
  - > yhteiset keskustelut
  - > tietoa riittävän usein oppilaalle itselleen ja huoltajalle

Arvioinnin tehtävät ja oppimista tukeva arviointikulttuuri (4)

- Arviointi on myös **opettajien itsearvioinnin ja oman työn reflektoinnin väline.**
- Arvioinnilla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti.
- Opetuksen järjestäjä seuraa oppimisen arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee arvioinnin kehittämistä.

Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet (1)

- Arvioinnin perustuminen **tavoitteisiin ja kriteereihin**
- **Oppilaiden ikäkauden ja edellytysten** huomioon ottaminen sekä **monipuoliset arviointikäytännöt**
- **Itsearviointin** edellytysten kehittäminen

Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet (2)

Perusopetuksessa oppimisen arviointi jaetaan

1. arviointiin opintojen aikana

- kaikilla vuosiluokilla pääosin oppimisen ohjaamista palautteen avulla
- oppilaan osaamisen tason kuvaamista todistuksiin tiettyinä ajankohtina

2. päättöarviointiin

- oppilaiden osaamisen tason määrittely ja kuvaaminen päättötodistuksessa annettavan arvosanan avulla

Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet (3)

Arvioinnin perustuminen tavoitteisiin ja kriteereihin

- Oppimisen, työskentelyn, käytöksen arviointi ja palautteen antamisen oppilaille **tulee aina perustua** opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin **tavoitteisiin**.
- Oppilaita ja heidän suorituksiaan **ei verrata** toisiinsa **eikä arviointi kohdistu** oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin suorituksiin.
- **Opettajat huolehtivat, että tavoitteet ja arviointiperusteet ovat oppilaiden tiedossa.**
- Tavoitteiden pohtiminen ja oman oppimisen edistymisen tarkastelu suhteessa tavoitteisiin on tärkeä osa myös oppilaan itsearviointitaitojen kehittämistä.

Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet (4)

- Todistusten antamiseen liittyvässä oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä.
- **Arviointikriteerit on laadittu 6. ja 7. luokan nivelkohtaan sekä päättöarviointiin tukemaan opettajien työtä ja yhtenäistämään arviointia.**
- **Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät hyvää osaamista kuvaavaan sanalliseen arvioon tai arvosanaan 8 vaadittavan tason.**
- Erityinen tuki yleinen oppimäärä > yleisen oppimäärän tavoitteet ja arviointikriteerit
- Yksilöllistetty oppimäärä > yksilöllistetyt tavoitteet
(osaamisen tason määrittelyssä ei käytetä arviointikriteereitä)

Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet (5)

Oppilaiden ikäkauden ja edellytysten huomioon ottaminen sekä monipuoliset arviointikäytännöt:

- Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä.
- Opettaja kokoaa tietoa oppilaiden edistymisestä oppimisen eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa.
  - > erilaiset tavat oppia ja työskennellä
  - > edistymisen ja osaamisen osoittamiselle ei ole esteitä

Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet (6)

- Erilaisissa arviointi- ja näyttötilanteissa varmistetaan, että **kukin oppilas ymmärtää tehtäväksiannon ja saa riittävästi aikaa tehtävien suorittamiseen.**
- Lisäksi huolehditaan mahdollisuuksista hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa ja antaa suullisia näyttöjä.
- Myös oppilaiden mahdollisesti tarvitsemien apuvälineiden saatavuudesta sekä tarvittavista avustajapalveluista huolehditaan.
- Lievätkin oppimisvaikeudet ja oppilaiden mahdollisesti puutteellinen opetuskielen/suomen kielen/ruotsin kielen taito tulee ottaa huomioon arviointi- ja näyttötilanteita suunniteltaessa ja toteutettaessa.
- Samoin otetaan huomioon oppilaiden opiskelua varten mahdollisesti määritellyt opetuksen erityiset painoalueet.

Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet (7)

- Maahanmuuttajien ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa otetaan huomioon kunkin **oppilaan kielitausta, maassaoloaika sekä kehittyvä suomen tai ruotsin kielen taito.**
- Jotta oppilas voi osoittaa edistymistään ja osaamistaan mahdollisista suomen tai ruotsin kielen puutteista huolimatta, arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota oppilaan tilanteeseen sovitettuihin, monipuolisiin ja joustaviin arviointitapoihin.

Arvioinnin luonne ja yleiset periaatteet (8)

- Opetuksessa kehitetään oppilaiden edellytyksiä itsearviointiin antamalla tilaa oppimisen ja opintojen edistymisen pohdintaan ja kehittämällä itsearviointitaitoja.
- Oppilaita ohjataan niin yksilöinä kuin ryhmänä havainnoimaan oppimistaan ja sen edistymistä ja niihin vaikuttavaia tekijöitä.
- Itsearvioinnin edellytysten kehittäminen:

Alemmilla luokilla > onnistumisten ja vahvuuksien tunnistaminen > tietoisiksi työlle soveltavista tavoitteista > yhteiset arviointikeskustelut > myönteinen palaute > osoitetaan monenlaiset tavat onnistua työssä

Ylemmillä luokilla > onnistumisten ja vahvuuksien tunnistaminen > oman oppimisen ja opintojen edistymisen tarkastelu voi olla analyttisempää > keskinäisiä arviointikeskusteluja eli vertaisarviointia osana ryhmän työskentelyä

Arvioinnin kohteet

1. Oppiminen
2. Työskentely
3. Käyttäytyminen

Luotettava arviointi edellyttää näiden osa-alueiden monipuolista havainnointia ja dokumentointia.

Arvioinnin kohteet: oppiminen

Oppimisen arviointi sisältää opinnoissa edistymisen ja osaamisen tason arviointia sekä palautteen antamisen niistä.

- opinnoissa edistyminen ja palautteen antaminen
  - Edistymistä tarkastellaan suhteessa aiempaan osaamiseen ja asetettuihin tavoitteisiin.
- osaamisen taso ja palautteen antaminen
  - eri tavoin oppilaan osoittamaa osaamista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja arvioituna oppilaan suoritusten perusteella
  - työn tulosten ja suoritusten monipuolinen tarkastelu
  - tiedollisen ja taidollisen osaamisen arvioinnissa hyödynnetään valtakunnallisesti määriteltyjä arviointikriteerejä

Arvioinnin kohteet: työskentely

Opetuksessa tuetaan oppilaiden itsenäisen ja yhdessä työskentelyn taitoja.

Työskentelyssä asetettavissa tavoiteissa keskeisiä ovat

1. taito suunnitella, säädellä ja arvioida omaa työtään,
2. taito toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä
3. taito toimia rakentavassa vuorovaikutuksessa.

Työskentelytaitoja harjoitellaan eri oppiaineissa, monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa ja koulun muussa toiminnassa.

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineissa tehtävää arviointia ja arvosanan muodostamista. Arviointi perustuu oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteiden sisältämiin työskentelyn tavoitteisiin.

Arvioinnin kohteet: käyttäytyminen (1)

- Käyttäytymisen ohjaus sekä käyttäytymiseen liittyvien tietojen ja taitojen opettaminen ovat osa koulun kasvatustehtävää.
- Käyttäytymistä arvioidaan ja oppilaalle annetaan **käyttäytymistä ohjaavaa palautetta suhteessa paikallisessa ops:ssa** käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin.
- Käyttäytymisen tavoitteet perustuvat koulun kasvatustavoitteisiin, yhteisön toimintakulttuuria määrittäviin linjauksiin ja järjestyssääntöihin.
- **Oppilailla ja huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua** koulun kasvatustavoitteita ja käyttäytymiselle asetettavia tavoitteita koskevaan **keskusteluun ja tavoitteiden määrittelyyn.**

Arvioinnin kohteet: käyttäytyminen (2)

- Käyttäytymistä **arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena**, eikä se vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.
- **Päätö- ja erotodistukseen käyttäytymisen arviota ei merkitä.**
- Käyttäytymisen arvioinnissa **erityisen tärkeää** on huolehtia, **ettei arviointi kohdistu** oppilaan persoonaan, temperamenttiin eikä muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Opintojen aikainen arviointi

1. Arviointi lukuvuoden aikana
2. Arviointi lukuvuoden päättyessä
3. Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana
4. Arviointi nivelkohdissa (siirtymävaiheet)

Arviointi lukuvuoden aikana (1)

- Pääosa opintojen aikaisesta arvioinnista on **luonteeltaan formatiivista**.
- Tällöin arviointi ja siihen perustuva palautteen antaminen toteutetaan lukuvuoden aikana osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Se edellyttää opettajilta oppimisprosessiin liittyvää havainnointia ja vuorovaikutusta oppilaiden kanssa.
- **Opintojen aikaisessa arvioinnissa tärkeitä on myös oppilaiden toimijuutta kehittävä vertaisarviointi ja itsearviointi.**
- **Oppimista edistävä palaute** on luonteeltaan laadullista ja kuvailevaa, oppimisen solmukohtia analysoivaa ja ratkovaa vuorovaikutusta.
- Oppilaita ohjataan palautteen **avulla tiedostamaan vahvuutensa ja jäsentämään oman oppimisensa eri vaiheita sekä löytämään erilaisia keinoja tavoitteisiin pääsemiseksi.**
- Palaute auttaa oppilaita vähitellen ohjaamaan omaa oppimistaan, asettamaan itselleen tavoitteita ja käyttämään onnistumista parantavia oppimisstrategioita.

Arviointi lukuvuoden aikana (2)

- Opettajan antaman oppimisprosessin näkyväksi tekevän ja oppimista edistävän **palautteen tulee auttaa oppilaita hahmottamaan ja ymmärtämään,**
  - **mitä heidän on tarkoitus oppia,**
  - **mitä he ovat jo oppineet,**
  - **miten he voivat edistää omaa oppimistaan ja parantaa suoriutumistaan.**
- Tällainen formatiivinen arviointi ja ohjaava palaute edistävät opiskeltavien asioiden jäsentymistä tieto- ja taitokokonaisuuksiksi ja kehittävät oppilaiden metakognitiivisia taitoja ja työskentelytaitoja.

Arviointi lukuvuoden päättyessä (1)

- Opintojen aikainen arviointi sisältää myös oppimisprosessin jälkeen tehtävää, oppilaiden osaamisen summatiivista arviointia.
- **Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on kokonaisarviointi oppilaan koko lukuvuoden edistymisestä ja suoriutumisesta.**
- Lukuvuositolodistus on **myös päätös** oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Arviointi lukuvuoden päättyessä (2)

- Vuosiluokilla **1–7 arviointi on sanallista tai numeroarviointia tai niiden yhdistelmää opetuksen** järjestäjän päätöksen mukaisesti.
- **Vuosiluokkien 8–9 todistuksissa käytetään numeroarviointia.**
- Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviointia.
- Yksilöllistettyjen oppimäärien arvioinnissa sanallista tai numeroarviointia käytetään opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla.
- Sanallista arviota voidaan käyttää päättöarviointia lukuunottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli.

Arviointi lukuvuoden päättyessä (3)

- **Numeroarvosana kuvaa** keskimääräisenä summatiivisena arviona oppilaan osaamisen tasoa suhteessa tavoitteisiin kussakin oppiaineessa tai opintokokonaisuudessa.
- **Sanallista arviointia käyttämällä voidaan antaa monipuolista palautetta** oppilaan oppimisesta ja suoriutumisesta.
- Sanallisen arvioinnin avulla voidaan kuvata paitsi oppilaan **osaamisen tasoa myös hänen edistymistään, vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan.**
- Sanallisella arvioinnilla voidaan myös antaa numeroarvosanaa **yksityiskohtaisempaa palautetta osaamisesta ja oppimisen edistymisestä oppiaineen eri osa-alueilla.**

Opintojen eteneminen perusopetuksen aikana (1)

- Opetus ja arviointikäytännöt suunnitellaan siten, että **oppilaalla on riittävästi monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan.**
- Oppilaan kokonaistilannetta tulee tarkastella **riittävän ajoissa.**
- Oppilaalla **on oikeus saada** tarvitsemaansa tukiopetusta, osa-aikaista erityisopetusta, ohjausta ja muuta tukea tilanteessa, jossa hän sairauden, oppimisvaikeuksien, vaikeasta elämäntilanteesta johtuvien poissaolojen tai muun syyn vuoksi on jäänyt tai on vaarassa jäädä jälkeen opinnoissaan.
- **Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee asiasta keskustella hyvissä ajoin lukuvuoden aikana huoltajan ja oppilaan kanssa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi.**

Opintojen eteneminen perusopetuksen aikana (2)

- Vähintään välttävät tiedot (numero- tai sanallinen) > siirtyy seuraavalle vuosiluokalle
- Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti.
- Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on hylätty.
- Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta erillisessä kokeessa osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot

(lukuvuositoldistukseen ehdollinen päätös > hyväksytty suoritus erillisessä kokeessa vuosiluokalta siirtymisen edellytys vrt. päätetty paikallisessa ops: ssa > yksi tai useampi mahdollisuus lukuvuoden aikana tai koulutyön päätyttyä > monipuoliset näyttömahdollisuudet).

Opintojen eteneminen perusopetuksen aikana (3)

- Oppilas voidaan myös jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos sitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaisena.
- Huoltajan kuuleminen ennen päätöksen tekemistä
- Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.

Arviointi nivelkohdissa (1)

- Vuosiluokkakokonaisuudet 1–2, 3–6 ja 7–9
- Nivelkohdissa varmistetaan, että oppilaan saaman opetuksen keskeiset tavoitteet ja sisällöt sekä vähimmäistuntimäärät ovat toteutuneet.

Arviointi nivelkohdissa: 2 lk (2)

Toisen vuosiluokan päätteeksi tehtävä arviointi:

- Toisen vuosiluokan lopulla oppimisen arvioinnin pääpaino on **oppimisen edistymisen** arvioinnissa.
- Oppilaalle annetaan **lukuvuositodistuksen lisäksi myös muuta ohjaavaa palautetta opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla.**
- Nivelkohtaa lähestyessä korostuu **opettajan, oppilaan ja huoltajan** välinen vuorovaikutus.

Arviointi nivelkohdissa: 2 lk (3)

- **Oppilaan oppimisprosessin kannalta keskeisiä, laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin perustuvia näkökulmia**, joihin opettaja kiinnittää huomiota arvioidessaan oppilaan edistymistä ja antaessaan palautetta oppilaalle ja huoltajalle ovat:
  - edistyminen kielellisissä valmiuksissa, erityisesti**
    - kysymisen ja kuuntelemisen taidot
    - vuorovaikutustaidot ja taito ilmaista itseään eri keinoin
  - edistyminen työskentelytaidoissa, erityisesti**
    - taito työskennellä itsenäisesti ja ryhmässä
  - edistyminen taidoissa huolehtia omista ja yhteisistä tehtävistä**
- Lisäksi palautetta **opiskelun etenemisestä eri oppiaineissa**
- Lukuvuositodistuksessa ilmaistaan, onko oppilas saavuttanut kunkin **oppiaineen tavoitteet hyväksyttävästi.**

Arviointi nivelkohdissa: 6 lk (4)

- Kuudennen vuosiluokan lopulla oppilaalle annetaan **lukuvuositodistuksen lisäksi myös muuta ohjaavaa palautetta** opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla.
- Palautteessa kiinnitetään huomiota **erityisesti työskentelytaitojen ja oppimisen taitojen kehittymiseen.**
- Oppilas tarvitsee tietoa myös edistymisestään **oppiaineissa ja laaja-alaisessa osaamisessa.**
- Arviointikäytännöt ja palautteen antaminen suunnitellaan niin, että **oppilas ja huoltaja** saavat monipuoliseen tietoon perustuvan käsityksen oppilaan oppimisen edistymisestä.
- Erityistä huomiota kiinnitetään **opiskelumotivaation tukemiseen.**

Arviointi nivelkohdissa: 6. lk (5)

- Kuudennen vuosiluokan lukuvuositodistuksessa annettavaa arviointia varten kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin on määritelty tavoitteista johdetut arviointikriteerit hyvää osaamista kuvaavalle sanalliselle arviolle tai numeroarvosanalle kahdeksan (8).
- **Kriteerien avulla on kuvattu, millaista osaamista edellytetään** kyseisen arvion tai arvosanan saavuttamiseksi. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan **opettajan arvioinnin apuvälineitä**.
- Sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja pohtii oppilaan edistymistä suhteessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin tavoitteisiin ja osaamisen tasoa suhteessa valtakunnallisesti määriteltyihin arviointikriteereihin.
- Opettajan tulee käyttää näitä kriteerejä antaessaan oppilaalle sanallinen arvio tai numeroarvosana kuudennen vuosiluokan lukuvuositodistukseen.
- Oppilas osoittaa keskimäärin oppiaineen eri kriteerien kuvaamaa osaamista > arvosana 8 eli ”hyvä” > Tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Perusopetuksen päättöarviointi

- Päättöarviointi ajoittuu vuosiluokille 7, 8 ja 9.
- Päättöarviointiin johtavien **arviointikäytäntöjen tulee olla oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisia.**
- Tehtävänä on määritellä, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppiaineen oppimäärän tavoitteet.
- Arvioinnin tuloksena annettava numeroarvosana tai sanallinen **arvio kuvaa oppilaan suoriutumisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin.**
- **Päättöarvioinnin aikana opettajien tehtävänä: tietoa oppilaalle ja huoltajalle suoriutumisen nykytilasta ja –tasosta, ohjaavaa arviointipalautetta, arvioinnin tavoitteista, arviointiperusteista ja päättöarvioinnin kriteereistä.**
  - Mitä jos oppilas ei selviydy? Ks. luku 5
  - oma opinto-ohjelma > opintokokonaisuudet

Päätöarvosanan muodostuminen (1)

- Perusopetuksen päätöarvosanojen tulee olla annettu **yhdenvertaisin perustein**.
- Päätöarvioinnin kriteerit ja päätöarvosanan muodostamisen periaatteet
- **Perusopetuksessa päätöarvosanaa ei muodosteta** suoraan oppilaan aiempien kurssi-, jakso- tai lukuvuositodistusten arvosanoista lasketun keskiarvon perusteella.
- **Päätöarvosanan muodostamisen tulee perustua oppilaan opintojen päättyessä osoittamaan osaamisen tasoon suhteessa oppimäärän tavoitteisiin ja päätöarvioinnin kriteereihin.**
- Päätöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanaan kahdeksan (8) vaadittavan tieto- ja taitotason kussakin oppiaineessa. **Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen kriteerien kuvaamaa osaamista.** Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.
- **Oppilas on saavuttanut perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet oppiaineessa välttävästi (5), mikäli hän osoittaa jossakin määrin oppiaineelle asetettujen tavoitteiden mukaista osaamista.** Tällöin oppilas on suorittanut yleisen oppimäärän ko. oppiaineessa hyväksytysti.

Päätöarvosanan muodostuminen (2)

- **Jos oppilas on vaihtanut** äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, **arvioidaan päätöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut.** Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.
- **Valinnaisaineet (2 vvt oppimäärä)** arvioidaan **numeroin.**
- **Alle kaksi vuosiviikkotuntia** käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan **sanallisesti.**
  - > Mikäli sanallisesti arvioitu valinnainen aine katsotaan jonkin yhteisen aineen syventäviksi opinnoiksi, sen suoritus voi korottaa kyseisen oppiaineen arvosanaa.

Päätöarvosanan muodostuminen (3)

- Erityistä tukea saavan oppilaan edistymisen seuranta ja arviointi kuvataan ja määritellään henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS).
- Jos oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suoriutumista arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja arvioinnissa käytetään päätöarvioinnin kriteerejä.
- Yksilöllistetty oppimäärä > HOJKS > Arviointia ei tehdä suhteessa ops:n perusteissa määriteltyihin päätöarvioinnin kriteereihin.
- Pidennetty oppivelvollisuus > opintokokonaisuudet > arviointi todistuksessa oppiaineittain
- Toiminta-alueittain > HOJKS > päätöarviointi sanallisena

Johonkin oppiaineeseen tai erityiseen tehtävään painottuva opetus ja päättöarviointi

Esimerkiksi:

- musiikki, liikunta, vieras kieli, kielikylpy jne.

- koulukohtaiset tavoitteet korkeammat

Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumista kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa valtakunnallisiin tavoitteisiin ja käyttää suoriutumisen tason määrittämisessä päättöarvioinnin kriteerejä.

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät (1)

Perusopetuksessä käytettävät todistukset:

1. Lukuvuositodistus
2. Välitodistus
3. Erotodistus
4. Päättötodistus

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät (2)

- Uskonnon ja elämänkatsomustiedon arvio tai arvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa **”uskonto/elämänkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut.**
- Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana **25%** on opetettu muulla kuin koulun opetuskielellä, tulee todistuksessa mainita opetuksessa käytetty kieli.
- Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan todistuksessa käyttää numeroarvioinnin sijasta sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla.
- Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (*) oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan (vrt. erityisen tuen päätös).

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät (3)

Lukuvuositodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä
- Oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät (4)

Välitodistus:

- Lukuvuoden aikana voidaan antaa välitodistuksia paikallisessa ops:ssa päätettävällä tavalla.
- Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin pyrkimistä varten erillinen välitodistus.
- **Yhdeksännen luokan oppilaalle annettavaa välitodistusta varten oppilaan osaaminen arvioidaan samoin perustein kuin päättöarvioinnissa.**
- Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä 9. vuosiluokalla annettavaan välitodistukseen.

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät (5)

Välitodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuunottamatta 9. luokalla annettavaa välitodistusta)
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät (6)

Erotodistus:

- Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun tai eroaa perusopetuksesta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritettua oppivelvollisuutensa aikana.
- **Erotodistuksen liitteenä** tulee olla koulussa noudatettu tuntijako ja selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista.
- Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arviota.

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät (7)

Erotodistukseen merkitään:

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet) merkitään oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 22.12.2014 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät (8)

Perusopetuksen päättötodistukseen merkitään:

- Oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
- Rehtorin allekirjoitus
- Yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5–10) ja sanoin (välttävä – erinomainen)
- Oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet, uskonto) merkitään suoritettu oppimäärä tai oppimäärät
- Maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista
- Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.
- Oppiaineen opetuksessa käytetty kieli, mikäli jonkin oppiaineen perusopetuksen oppitunneista on päättövaiheessa opetettu vähintään 25% muulla kuin koulun opetuskielellä

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät (9)

Perusopetuksen päättötodistukseen merkitään (valinnaiset aineet):

- **Valinnaiset aineet 2vvt** > numeroarvosana (todistukseen: valinnaisaineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana)
- **Valinnaiset aineet alle 2 vvt** > sanallinen arvosana (todistukseen: ”valinnaiset opinnot”, yhteen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä ja merkintä ”hyväksytty”).
- **Muut valinnaiset aineet** > nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä ”hyväksytty”
- **Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen**, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa ko. aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle 2 vvt, kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Uudesta valinnaistaaineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.
- Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”.

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät (10)

Perusopetuksen päättötodistukseen merkitään:

- Opetuksen järjestäjän antama oppilaan oman uskonnon opetuksen arvio merkitään päättötodistukseen (uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta saatua arvosanaa ei merkitä päättötodistukseen).
- Jos oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarvostelua. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan **tähdellä (*)** > Merkintä lisätietoja kohtaan ”Oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.
  - Toiminta-alueittain > päättöarviointi sanallinen

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ja todistusmerkinnät (11)

- **Perusopetuksen päättötodistukseen voi kuulua liitteitä esimerkiksi:**
  - Arvio oppilaan käyttäytymisestä ja työskentelystä
  - Sanallinen liite alle kaksi vvt käsittävistä valinnaisista aineista
- Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot.
- Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Eriytynen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Eriytynen tutkinto ja siitä annettavat todistukset:

1. Todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. Todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
3. Todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta

Paikallisesti päätettävät ja kuvattavat asiat luvussa 6

Opetushallituksen
perusopetuksen opetussuunnitelman
perusteet
22.12.2014
Luku 6

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa (1)

- Oppimisen arviointia koskevaa opetussuunnitelmaosuutta valmisteltaessa pohditaan erityisesti, **miten arviointia ja palautteen antamista kehitetään oppimista edistävänä pedagogisena kokonaisuutena.**
- Paikallisesti **varmistetaan monipuolisten arviointimenetelmien käyttö, arviointiperusteiden yhteinen käsittely ja käyttäminen sekä päättöarvosanojen muodostaminen yhtenäisin perustein.**
- Valtakunnalliset **arviointikriteerit 6. lk:n vuosiluokan loppuun sekä päättöarvioinnin kriteerit ja päättöarvosanan muodostamisen periaatteet siirretään opetussuunnitelman perusteista paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan.**

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa (2)

1. Mitkä ovat arviointikulttuurin kehittämisen mahdolliset paikalliset painopisteet?
2. Miten opintojen aikainen arviointi toteutetaan?
3. Miten päättöarviointi toteutetaan?

> ks. seuraavat diat, kohdat 2 ja 3

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa (3)

Miten opintojen aikainen arviointi toteutetaan?

- Opintojen aikaisen formatiivisen arvioinnin ja palautteen antamisen periaatteet, kokonaisuus ja pedagoginen tehtävä oppimisen edistämässä
- Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi
- Itsearviointin edellytysten tukeminen; itsearviointin ja vertaisarviointin periaatteet
- Opinnoissa etenemisen, luokalta siirtyminen ja luokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt
- Toisen ja kolmannen vuosiluokan sekä kuudennen ja seitsemännen vuosiluokan nivelkohtiin liittyvät arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt
- Valinnaisten aineiden arviointi
- Käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet ja arviointiperusteet
- Todistukset ja niiden antamiseen liittyvät käytännöt sekä sanallisen ja numeroarvioinnin käyttö todistuksissa eri oppiaineissa sekä käyttäytymisen arvioinnissa
- Muut tiedottamisen ja arviointipalautteen antamisen muodot ja ajankohdat sekä yhteistyö huoltajien kanssa

Opetuksen järjestäjä päättää ja kuvaa opetussuunnitelmassa (4)

Miten päättöarviointi toteutetaan?

- Päättöarvioinnin kokonaisuus
- Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa
- Päättötodistukset

**Perusopetuksen
opetussuunnitelman perusteet:
luku 7
Oppimisen ja koulunkäynnin tuki
(vrt. arviointi)**

Opetushallituksen
perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet

22.12.2014

Luku 7

Tuen järjestämistä ohjaavia periaatteita

- Tuen kolme tasoa: **yleinen, tehostettu ja erityinen tuki**
- Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi **tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet.**
- **Pedagoginen asiantuntemus** ja opettajien sekä muiden tuen ammattihenkilöiden **monialainen yhteistyö** tuen tarpeen havaitsemisessa, arvioinnissa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää.
- Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.
- **Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden oppimisen edistymistä ja koulunkäynnin tilannetta tulee arvioida jatkuvasti.**
- Ensimmäiseksi tarkastellaan koulussa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle.

Ohjaus tuen aikana

- Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen.
- Ohjauksen tavoitteena on, että tukea tarvitsevan oppilaan **itseluottamus, itsearviointi- ja oppimaan oppimisen taidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan** vahvistuvat.
- Ohjauksella pyritään siihen, että oppilas oppii asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja ottamaan vastuuta opiskelustaan.
- Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta sekä tehostettuun että erityiseen tukeen.

Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana

- Opetus ja kasvatus tulee järjestää yhteistyössä huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea.
- **Yhteistyötapoja ja toimintamalleja** kehitetään koko perusopetuksen ajalle ja koulunkäynnin nivelkohtiin.
- Oppilaan edistymisen ja tuen tarpeen arviointi sekä tuen suunnittelu on osa kodin ja koulun säännöllistä yhteistyötä.
- Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa.
- **Oppilas tai huoltaja ei voi kuitenkaan kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyn tuen vastaanottamisesta.**

Arviointiin liittyviä asioita tuen aikana ^eNORSSI

(1)

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen:

- Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen **numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*)** sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen **lisätietoja –kohtaan** tulee maininta siitä, että **oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.**
- Sanallista arviota voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta kaikilla vuosiluokilla ja myös päättötodistuksessa.

Arviointiin liittyviä asioita tuen aikana ^eNORSSI

(2)

Toiminta-alueittain järjestettävä opetus:

- Motoriset taidot, kommunikaatiotaidot, sosiaaliset taidot, kognitiiviset taidot, päivittäiset taidot
- Arviointi tapahtuu **aina toiminta-alueittain.**
- Arviointi annetaan **aina sanallisena.**

Padlet

- Miten arviointi muuttuu?
- Mitä on monipuolinen arviointi?
- Miten sitä tehdään?
- **padlet.com/ulla_ilomaki_ke/arviointi_HKI**

KOHTI UUTTA ARVIOINTIA

Muutos on helpompi saada aikaiseksi, kun tehdään yhteistyötä!
Tehdään!

OPPIMISEN ARVIOINTIA KEHITTÄMÄÄN!

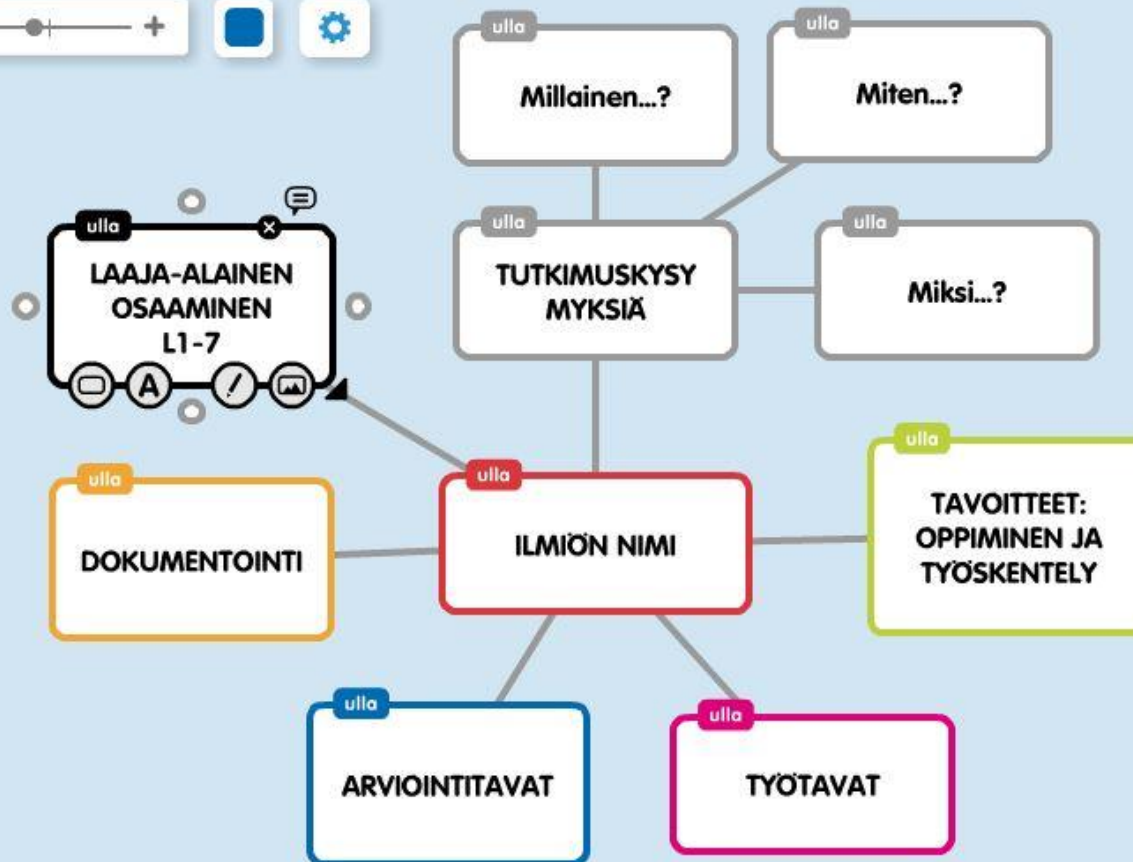
1. **Keksikää ja nimetkää ajankohtainen ilmiö.**
2. **Kirjoittakaa ilmiöstä sellaisia tutkimuskysymyksiä, että ne kiinnostaisivat ja innostaisivat oppilaita.**
3. **Valitkaa suunnittelutyökalu (esim. popplet, padlet tai taulukko tms).**
4. **Miettikää ja kirjatkaa oppimisen tavoitteet keksimällemme ilmiölle.**
5. **Suunnitelkaa, mitä työtapoja käyttäisitte ilmiön yhteydessä opetuksessa ja oppimisessa. Kirjatkaa ne ylös.**
6. **Pohtikaa ja kirjatkaa, mitä erilaisia uusia arviointitapoja käyttäisitte opiskelun aikana.**
7. **Keskustelkaa ja kirjoittakaa, miten arviointia dokumentoidaan opiskelun aikana.**
8. **Miten laaja-alainen osaaminen huomioidaan suunnittelussa, opiskelussa, oppimisessa ja oppimisen arvioinnissa?**

popplet.com

monipuolinen arviointi

go fullscreen

zoom

padlet.com

ARVIOINTI

Mitä on monipuolinen arviointi? Ja miten sitä tehdään?

ILMIÖITÄ

ILMIÖ

TUTKIMUSKYSYMYKSIÄ

TAVOITTEET

TYÖTAPOJA

ARVIOINTITAPOJA

DOKUMENTOINTI

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN L1-7

Taulukko

ILMIÖ	TUTKIMUS- KYSYMYK- SIÄ ILMIÖSTÄ	TAVOITTEET OPPIMINEN JA TYÖSKENTELY	TYÖTAPOJA	ARVIOINTI- TAPOJA	DOKUMEN- TOINTI	LAAJA- ALAINEN OSAAMINEN

ESIOPETUS- JA OPPIAINERYHMÄT LOUNASTAUOLLA

Organisointia iltapäivää varten

1. Kirjoita esiopetus tai oppiaineen nimi, vuosiluokkakokonaisuus ja oma nimesi pöydällä olevaan lappuun.
2. Kiinnitä lappusi sille osoitettuun paikkaan ennen lounastaukoa.

Esimerkiksi:

Lounastauon jälkeen uudet ryhmät

Esimerkiksi:

kuvataide 3-6
Tiina

kuvataide 3-6
Anne

kuvataide 3-6
Esa

kuvataide 3-6
Kai

Tehtävät esiopetukseen ja oppiaineryhmille

1. Mitä monipuolisia arviointitapoja käytätte jo nyt?
2. Kehitelkää ja kirjatkaa aamuluennon pohjalta kolme uutta, ennen käyttämätöntä oppimisen arviointitapaa.
3. Kehitelkää myös arviointitapoja, jotka liittyvät oppilaan työskentelyyn, laaja-alaiseen osaamiseen, oppimiskokonaisuuksiin/monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin sekä opettajan omaan työhön.
4. Miten uudet arviointitavat muuttaisivat arkityötänne?

PELATAAN!

Kertaus on opintojen äiti.

kahoot.it

- Avaa selain.
- Kirjoita **kahoot.it** ja paina enter.
- Kirjoita **game pin** (ks. numerosarja) ja paina enter.
- Keksi **lempinimi** ja paina enter.
- Odota!
- Peli käynnistyy.
- Valitse väitteeseen oikea vaihtoehto painamalla värikoodia.

OSALLISTUMISTODISTUKSET

Jaetaan sovittuna ajankohtana työpajassa 3

MISTÄ LISÄTIETOA?

Lisätietoa

Etsitkö OPStuki 2016 -koulutuksen työpajojen 1-3/2015 materiaaleja?

- <http://www.ops2016.fi/ops2016/tyopajat2015.html>

Etsitkö uusia opetussuunnitelman perusteiden perustetekstejä?

- <http://www.oph.fi/ops2016/perusteet>

Haluaisitko kerrata OPS2016-opetussuunnitelman keskeisiä asioita?

- <http://www.oph.fi/ops2016/materiaalit>

Pohditko paikallista prosessia?

- <http://www.oph.fi/ops2016/tiekartta>

Kaipaisitko esimerkkiä, miten paikallista ops-työtä on tehty?

- <http://www.oph.fi/ops2016/blogi>

Etsitkö tietoa ePerusteet-palvelusta?

- <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi>

Haluaisitko katsoa ePerusteiden ohjevideot?

- <https://confluence.csc.fi/pages/viewpage.action?pageId=50876169>

OSALLISTUJIEN PALAUTE JA SEN MERKITYS

Palautelinkki

- Nyt on aika antaa palautetta.

- Linkki palautekyselyyn:

<https://elomake.helsinki.fi/lomakkeet/63298/lomake.html>

OPStuki 2016 kiittää

Täydennyskoulutus jatkuu...

LOPStuki 2016
syksystä 2015 alkaen

OPStuki 2016

Hyvinvoiva koulu – perusteista paikalliseksi opetussuunnitelmaksi

KESKEISIÄ KYSYMYKSIÄ

1. Miten opetussuunnitelmatyö muuttuu osaksi koulun arjen toimintaa?
2. Miten opetussuunnitelmaudistus palvelee oppilaiden kasvua ja oppimista?
3. Miten koko kouluyhteisön ja siellä työskentelevien ihmisten hyvinvointi lisääntyy muuttamalla koulun toimintakulttuuria ja opettajien työkuulttuuria?

(vrt. Helena Rajakaltio, Yhteisöllinen koulu, pedagoginen kehittäminen ja työhyvinvointi 2010-2013, Opetushallitus 2014)

TAVOITE: "En god skoldag"

eNorssin OPStuki 2016 –tiimi kiittää

- Opetushallitusta
- Aluehallintovirastoa
- Yhteistyökumppaneita, asiantuntijoita ja kouluttajia
- Vuonna 2015 *OPStuki 2016 –Hyvinvoiva koulu* -työpajoihin 1–3 osallistuneita opetustoimen henkilöstön edustajia

Kiitos!

KIITOS YHTEISTYÖSTÄ!

Niko Määttä, Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulu

Lähteet ja lisätietoja (1)

- Opetushallitus, Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. OPH 22.12.2014. <http://www.oph.fi/ops2016/perusteet>
- Opetushallitus, Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. OPH 22.12.2014. <http://www.oph.fi/ops2016/perusteet>
- Atjonen, Päivi. 2015. Kehittävä arviointi kasvatusalalla. Tampere: Suomen yliopistopaino Oy Juves Print. Kirjokansi.
- Atjonen, Päivi. 2007. Hyvä, paha arviointi. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy. Tammi.
<https://wiki.uef.fi/pages/viewpage.action?pageId=33656978>

Lähteet ja lisätietoja (2)

- Cantell, Hannele (toim.). 2015. Näin rakennat monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Juva: PS-kustannus.
- Heino, Tina (toim.) 2014. Kokemukset kiertoon – ideoita oppimisympäristöjen kehittämiseen. Opetushallitus. Oppaat ja käsikirjat 2013:8. Tampere: Suomen yliopistopaino Oy.
- http://www.oph.fi/download/153505_kokemukset_kiertoon_2.pdf
- Norrena, Juho. 2015. Innostava koulun muutos. Opas laaja-alaisen osaamisen opetukseen. Juva: PS-kustannus.
- Parpala, Pertti. 2013. Osaamisen ja koulun johtaminen. – Teknologian ja uusien toimintamallien juurruttaminen koulun arkeen ja oppimisen johtaminen. Uusi oppiminen. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 8/2013. Helsinki.

Lähteet ja lisätietoja (3)

- Rajakaltio, Helena. 2014. Yhteisvoimin kohti uudistuvaa koulua, Koulun kehittämisen toimintamalli – täydennyskoulutuksen ja kehittämispöcessin yhteen nivominen. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2014:5. Tampere: Suomen yliopistopaino Oy.
- http://www.oph.fi/download/157911_yhteisvoimin_kohti_uudistuvaa_koulua_2.pdf
- Salminen, Jari. 2012. Koulun pirulliset dilemmat. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy. Kustannusosakeyhtiö Teos.
- Yhdessä parempaa pedagogiikkaa. Interaktiivisuus opetuksessa ja oppimisessa. 2013. Toim. Päivikki Jääskelä, Ulla Klemola, Marja-Kristiina Lerkkanen, Anna-Maija Poikkeus, Helena Rasku-Puttonen, Anneli Eteläpelto. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

OPS

tuki 2016

